

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Vlaanderen en Nederland: twee loten aan één stronk?

Het vertrouwde unitaire België bestaat al lang niet meer, maar bepaald niet iedereen in Nederland heeft dat door. Vlaanderen heeft eigen grondwettelijke bevoegdheden gekregen, met name op buitenlands beleid. Vlaanderen wil Nederland ook als prioritaire partner voor dit beleid. We willen dat Nederland daar actief op inspeelt.

door *Kris Peeters*

Minister-president van de Vlaamse Regering.

DE AFGELOPEN MAANDEN STOND ONS LAND, en Vlaanderen in het bijzonder, op de voorpagina's van de Nederlandse kranten. Over de aanslepende formatie, dat een record is voor België maar niet voor Nederland, werd met de regelmaat van de klok bericht. Dit leidde zelfs tot de vraagstelling of Vlaanderen al dan niet moest aansluiten bij Nederland.

Dit punt is helemaal niet aan de orde in het huidige debat over staats-hervorming, maar illustreert wel de historische banden en de verwantschap tussen Vlaanderen en Nederland.

Oudere generaties Vlamingen plachten wel eens weg te dromen bij de gedachte aan de oude Lage Landen als staatkundig geheel. Zoiets is leuk als tijdverdrijf, maar weinig relevant voor de internationale realiteit waarin onze landen functioneren. De jaren 1585 en 1839 zijn geschiedenis, en in mentaliteit en politieke cultuur zijn Vlamingen en Nederlanders het product van de pasvorm van twee aparte natiestaten die zich tegenover en tegen elkaar hebben geprofileerd. In veel sterkere mate dan wij nog beseffen trouwens. Nederlanders voelden zich nergens meer Nederlander dan in België en vice versa. Vandaar dat Nederlandse bewindslieden, politici en ambtenaren het decennialang moeilijk hebben gehad om rekening te houden met de periodieke 'vervellingen' van de Belgische staat in de vorm van

staats hervormingen, die het vertrouwde aanzien van het buurland intussen grondig veranderden.

Artikel 1 van de Belgische Grondwet luidt sinds 1993 als volgt: ‘België is een federale staat, samengesteld uit gemeenschappen en gewesten.’ Het is dus een Belgische werkelijkheid dat België een federale staat is. Ik kan Nederland overigens geruststellen: de overgrote meerderheid van de Vlamingen trekt het bestaan van de Belgische federatie niet in twijfel.

De huidige onderhandelingen voor een nieuwe federale regering verlopen bijzonder moeizaam, omdat zij over de essentie van de federale staat België gaan. De vraag die een antwoord verdient, is welke taken de deelstaten zien voor de federale overheid. Een copernicaanse omwenteling met andere woorden, omdat sommigen er nog steeds van uitgaan dat de deelstaten rond de federale zon draaien terwijl het net andersom moet zijn. De federale staat heeft een beperkte eigen opdracht en moet in toenemende mate de deelstaten helpen om een goed beleid te voeren.

DUIDELIJKE CRITERIA

De vraag welke bevoegdheden op regionaal en federaal niveau moeten worden uitgeoefend, kan op basis van een aantal duidelijke criteria worden beantwoord. Neem nu bij voorbeeld de subsidiariteit. In elke federatie wordt een aantal kerntaken exclusief voorbehouden aan een hoger niveau.

Historisch gezien is het meestal zo dat men vanuit de deelstaten komt tot een federatie en dat men dan een aantal taken definieert op federaal niveau. België vormt hierbij een uitzondering; het is een federatie die tot stand komt vanuit een unitaire staat. De Vlamingen vragen in deze discussie dat het federale huis verder wordt afgewerkt, met de bedoeling om de sociaaleconomische hefboomen in handen te krijgen. Dit is in het belang

Toen Vlaanderen eind 2005 een ‘Strategienota Nederland’ lanceerde, waren er in Nederlandse diplomatieke kringen lichtverontruste geluiden op te vangen

van de mensen, de gezinnen en de bedrijven. Het is hierbij vanzelfsprekend dat in een voldragen federale staat bepaalde solidariteitsmechanismen tussen de deelstaten moeten blijven spelen. Hierbij is het van groot belang dat zij afgesproken, transparant en controleerbaar zijn. Wij zijn ervan overtuigd dat deze staats hervorming gans België ten goede komt. Dat oude,

vertrouwde unitaire België van vroeger, is dus niet meer, en dat roept in Nederland weleens nostalgische gevoelens op. In de plaats kwam, naast

België, vooral Vlaanderen, dat ook nog eens zijn eigen buitenlands beleid ging voeren en daarbij voortvarend gebruik maakte van zijn verdragsrecht. Toen Vlaanderen eind 2005 de 'Strategienota Nederland' lanceerde, waren er in Nederlandse diplomatieke kringen lichtverontruste geluiden op te vangen. Wilden die Vlamingen nu echt Nederland betrekken bij die ingewikkelde Belgische interne politieke toestanden?

Het antwoord was en blijft neen, ook nu de Vlaamse Regering op 18 januari een 'Tussentijds Rapport over de uitvoering van de Strategienota Nederland' heeft goedgekeurd. Vlaanderen wil Nederland als prioritaire partner voor het buitenlands beleid dat wij, krachtens de Belgische grondwettelijke regels, voor al onze bevoegdheden voeren.

Vlaanderen is heus realistisch genoeg om zijn hele buitenlands beleid te baseren op zijn eigen en liefst ook gedeelde belangen met onze partnerlanden. Vlaanderen en Nederland hebben overigens heel wat gemeenschappelijke belangen. Het is dan ook logisch dat Nederland op een open en directe manier met de Vlamingen en de Vlaamse instellingen omgaat.

AANGEPAST

Door de bank genomen heeft de Nederlandse overheid zich in haar contacten met België ook aangepast aan de institutionele realiteit van het land. Sinds het midden van de jaren negentig onderhoudt Nederland normale politieke en diplomatieke contacten met de Vlaamse Regering en de Vlaamse overheid. De meeste Nederlandse departementen waarmee Vlaanderen te doen heeft, hebben intussen stevige ambtelijke contacten met de zuiderburen uitgebouwd.

Die ambtelijke contacten verlopen doorgaans zelfs amicaal; net als het jaarlijkse overleg van de twee minister-presidenten overigens. Wij zouden haast vergeten dat wij naast gedeelde, ook soms botsende belangen hebben.

Deze laatste situeren zich op het gebied van het aantrekken van buitenlandse investeringen of toeristen, concurrentie tussen haven en luchthavens voor het aantrekken van handel en in de strijd op de buitenlandse markten tussen onze ondernemers. Toch merken wij in een aantal domeinen het ontstaan van een zekere complementariteit op. In de eerste plaats zijn dit de relaties tussen de havens onderling.

Met uitdagingen rond grensoverschrijdende infrastructuur zullen wij ook in de toekomst te maken hebben. Vlaanderen en Nederland zijn voor wegen-, water- en spoorinfrastructuur in belangrijke mate op elkaar aangewezen. Vlaanderen was enorm opgetogen toen de Staten-Generaal eind 2007 de vier Scheldeverdragen goedkeurde. Tientallen Vlaamse én Neder-

landse ambtenaren hadden daar immers jaren van voorbereidend werk aan besteed en er een smak overheidsgeld tegenaan gesmeten.

De logistieke verwevenheid tussen Vlaanderen en Nederland is groot. Dat bleek weer toen er een paar jaar geleden in Nederlandse logistieke kringen een vorm van paniek losbrak toen de Vlaamse overheid bekendmaakte dat zij de ring om Antwerpen op de schop zou nemen, en verder uit de grote boosheid die in Nederland opstak toen een correspondent in Brussel ietwat prematuur het bericht verspreidde dat de Vlamingen Nederlanders diep in de buidel zouden laten tasten met een wegenvignet. En dat terwijl Nederland toen al jaren zélf bezig was met voorbereidingen voor een kilometerbeprijzing, met hier en daar nog eens de mogelijkheid van extra tol voor ‘versnellingsdossiers’ bovenop. Nu verloopt het overleg hierover in het Beneluxkader.

Wie de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in beide landen op de voet volgt, wordt meer getroffen door gelijkenis dan door verschil. Wij worstelen allebei met de snelheid waarmee dezelfde grote structurele ontwikkelingen op sociaal, demografisch, economisch en klimaatvlak op ons afkomen. Wij leven in dezelfde Europese Unie die onze wetgeving in ruime mate bepaalt. Onze politici en leidende ambtenaren pogen zowel in Nederland als in Vlaanderen methodes en structuren uit te denken die garant moeten staan voor een beter bestuur.

BETERE STURING

Veel Vlamingen zijn er trots op dat Vlaanderen hoog scoort in het lijstje van goed functionerende regio's in Europa. Maar wij zijn ons ook bijzonder goed bewust van de kwetsbaarheid van die positie en het feit dat die in niet onbelangrijke mate te danken is aan bepaalde factoren, waar zelfs veel grotere landen nauwelijks greep op krijgen. Dat bewustzijn moet ons drijven tot een betere sturing van wat wij zelf in de hand hebben: de werkracht van onze bevolking, haar inzet om flexibel te blijven en levenslang te leren, om nieuwkomers in haar midden te integreren, en bij dat alles moreel niet ten onder te gaan aan de verleiding tot spirituele oppervlaktigheid.

Daarom stelde de Vlaamse Regering ruim anderhalf jaar geleden haar project ‘Vlaanderen in Actie’ voor om in de eerste plaats een krachtige sociaaleconomische impuls te geven aan Vlaanderen. Dit plan vertrok van de vaststelling dat Vlaanderen wel welvarend is, maar dat welvaart niet automatisch een verworvenheid betekent. Wij leven in een open, globaliserende wereld. De verandering op economisch en technologisch vlak volgen elkaar snel op. Dat is goed, maar het vergt ook flexibiliteit.

Met dit toekomstproject willen wij ons op duurzame wijze in de absolute top van de Europese regio's hijsen. Om de uitdaging aan te gaan moet Vlaanderen visionair, internationaal en ambitieus zijn. Wij werken hierbij rond vier centrale thema's: talentontwikkeling, logistiek en mobiliteit, creativiteit en innovatie, en internationalisatie.

Het is een project dat zichzelf zeker in een Europese en mondiale context situeert. De relaties met onze burens, en in de eerste plaats met Nederland, zijn belangrijk voor het welslagen ervan. Onze bewindslieden en bestuurders staan voor een serieuze opdracht. Aan de ene kant moeten zij hun eigen bestuursniveau zó inrichten dat het beter tegemoet komt aan de groeiende verwachtingen van de burgers. Daarnaast staan wij voor de voortdurende opdracht een vertaalslag te maken tussen het nationale en het Europese niveau. De scepsis rond de Europese constructie die Nederland de voorbije jaren overviel, bestaat ook in Vlaanderen.

Maar misschien hebben wij het voordeel dat vroegere generaties al veel aandacht moesten besteden aan een moeilijke denkoefening rond nationale identiteit. Voor de meesten onder ons is Vlaming zijn een vanzelfsprekendheid, met het besef dat wij de Belgische nationaliteit hebben en dat wij in het hartland van Europa liggen. Bovendien dwingt het Belgische model ons al jaren om tot een afstemming van standpunten en belangen te komen nog vóór wij ons op Europees niveau begeven.

De modale Vlaming voelt zich bij dat alles zeker niet superieur ten aanzien van zijn burens.

Ons land, en dus de vroegere generaties, heeft het in de voorbije eeuwen vaak bijzonder hard te verduren gekregen. Dat heeft ons wellicht een brok zelfrelativering bijgebracht, en een grote openheid ten aanzien van de buitenwereld, met onze buurlanden in de eerste plaats.

Nederland blijft Vlaanderen fascineren. Niet dat wij klakkeloos alles willen overnemen wat er in Nederland wordt opgebouwd of waarmee u experimenteert; ook uit de zwakten van elkaars bestel valt altijd veel te leren. Ons treft het overigens dat bepaalde aspecten van onze Vlaams-Belgische manier van doen door Nederlanders al eens tot voorbeeld wordt genomen en ik denk daarbij aan ons zorgstelsel of ons onderwijs.

De grote groep Nederlanders die in Vlaanderen woont, en de kleinere groep Vlamingen die zich in Nederland heeft gevestigd, blijven hopelijk bruggenhoofden vormen in elkaars richting. Want terwijl onze politieke en ambtelijke contacten zijn verstevigd, is er hier en daar iets fout gelopen op het niveau van de netwerken tussen burgers.

De dingen zijn wat ze zijn. Je kunt Vlamingen en Nederlanders niet dwingen elkaars kranten te lezen en naar elkaars commerciële tv-zenders kunnen zij zelfs niet kijken. Op veel andere vlakken is de culturele uit-

wisseling er overigens wél op vooruit gegaan. Dat bewees een studie van twee jaar geleden die werd uitgevoerd door het Vlaamse Cultuurhuis ‘De Brakke Grond’ in Amsterdam. Het is een hele stap vooruit dat Nederland en Vlaanderen niet meer schromen om onverkramppt gemeenschappelijkheid te demonstreren in ons cultuurhuis ‘deBuren’ in hartje Brussel. Het is een huis waarin wij onze landen en mensen in al hun verscheidenheid en complexiteit ook willen tonen aan Franstalig België en Europa. Onze ministers die verantwoordelijk zijn voor cultuur en voor buitenlandse betrekkingen, hebben elkaar begin dit jaar nog verzekerd dat er zowel in Den Haag als in Brussel belangstelling bestaat om meer samen te werken op cultureel vlak om ons samen te positioneren naar de buitenwereld. Een mooi voorbeeld daarvan is het low-festival, een Vlaams-Nederlands culturele opzet in de Hongaarse hoofdstad Boedapest, met concerten en tentoonstellingen.

Daarmee is het voornaamste gezegd. Vlaanderen daagt Nederland uit om in de breedte en in de diepte samen te werken, grensoverschrijdend en internationaal. Vertrekpunt daarbij is een stuk culturele gemeenschappelijkheid, maar vooral ook gedeeld belang. En die samenwerking met Vlaanderen hoeft de samenwerking van Nederland met de Belgische Federatie niet te bijten, integendeel. Het is vanuit dit pragmatische uitgangspunt dat wij het meest voor elkaar kunnen betekenen.